

GÁL MAGDI

KUSZA CSALÁD

PÉTER

Csukott szemmel, görcsös izmokkal kapaszkodva állt, és nem tudta, hogy hol és mióta. Érezte, hogy talpa alatt keskeny a párkány vagy mi, s mintha a szél is fújna, és ujjai már alig bírták a fal repedéseinek durvaságát. Le fogok zuhanni – gondolta. Majd fél szemét kinyitja. Semmi mellvéd és párkány. A járdaszegélyen áll, kezével egy betonkerítésbe kapaszkodik. Körülnéz, hogy látja-e valaki. Látják, de még csak nem is röhögnek rajta. Lelép a járdáról, és megpróbál katonás léptekkel továbbállni. Mivel nemigen katonáskodott, csak tipeg, így hát némi öngúnnal megállapítja: „Petike jár...”.

Az áldatlan állapot valószínűleg annak köszönhető, hogy alig ivott életében, így most egy minimális mennyiségű „tisza” ütötte ki. Így járt mindig, ha nagyritkán megpróbált lépést tartani a víg cimborákkal, de minden alkalommal kitolt vele a maligán. Egyszer például az istennek se tudta kimondani azt a szót, ami nélkül az elkezdett történet fabatkát sem ért. Tuskapus – ismételte makacsul, míg végre a barátok rájöttek, hogy a megfejtés puskatus. Rá is ragsztották a csúfnevet, viselte vagy egy évig, aztán kapott másikat.

Amúgy Péter snájdig fickó. Elég magas és elég zöldszemű ahhoz, hogy szeressék a lányok, ráadásul apai öröksége az a bizonyos, „a legyet is röptében” temperamentum. Az ugyancsak zöldszemű apa minden, de komolyan, minden nőt kész volt megkapni, mindegy volt, hogy az illető szőke vagy barna, nem zavarta a súlyfelesleg és a kevésbe előnyös külső sem. Felesége előtt is képtelen volt leplezni rajongását a nők iránt. A betoppán tejesasszonyt, barátnőt, villanyszámlást – mindegy, hogy kit – körülrajongta, becézte, villogtatta a szemét, kapuig kísérte, hosszan búcsúzott. A család végül már csak röhögött rajta. Hetvenöt évet élt, azonos hőfokon lobogott haláláig, bár feleségét is imádta. Kedves, vicces történetek keringtek róla családon belül, a legaranyosabb azonban gyerekkorába nyúlik vissza.

Pontosan második osztályba járt, az iskola a templom mellett lapult. Vénkisasszonyok tanítottak a koedukált elemiben: Rózsi kisasszony és Lulu kisasszony. Egy tavaszi napon az aprócska, pirospozsgás fiúcska szíve csordultig telik örömmel, nyugtalansággal. Erősnek és legyőzhetetlennek érzi magát, sóvárog arra,

hogy egyszer valami nagy tettet vigyen véghez. Hirtelen ötlettel elindul: fővesztés terhe alatt elhagyja az iskola udvarát, kilép az utcára, fut a templom felé. Az elsősök csak a kapuig követik, ám néhány másodikos tétován utána indul. A kis zöldszemű eléri a templomot. Ütött-kopott cipője orrát az első részbe illeszti, majd kezének is kapaszkodót keres. Olyan, mint egy faljáró, nem ismer lehetlent: alatta ott az egész iskola. A gyerek egyre feljebb kúszik. Eléri a tornyot. Tetőcserepek, akár a mesebeli banya mézeskalácsházának cserepei. A gyerektömegben megjelenik Rózsai kisasszony. A nádpálca-suhogató vénlány annyit mégis tud a szakmájáról, hogy ilyenkor nem tanácsos a gyerekre rákiáltani. Ha le találna esni, az állásába kerülne. Így hát hallgat és vár. A gyereket egyetlen nyújtózkodás választja el a torony tetején magasodó keresztől. Sose gondolta volna alulról nézegetve, hogy ekkora; kényelmesen rá lehet telepedni a keresztet tartó gömbre, lehet ölelni a keresztet, trónolni mindenki felett... Megteszi. Már ül is a gömbön, öleli a keresztet, lekappa a sapkáját, meglengeti és kiált:

– Éljen, aki meg nem halt!

Ekkor jön el Rózsai kisasszony ideje. Előtüremkedik a gyerekek bámész barikádjá mögül, s fuvolázó, sose hallott bársonyos hangon szól a gyerekekhez:

– Péter barátom! Most már, hogy ilyen ügyesen felmáztál, lassan, óvatosan gyere le! Cukorka van a kezemben.

A kicsi ámul. Barátom? Cukorka? 1914-et írunk. „Lám, megérte feljönni. A kisasszony a barátjának tart”. Néhány pillanatig még dicsőségben fürdik, majd elindul lefelé. Meg-megcsúszva, de jön. Aztán tündöklő mosollyal, büszkén áll meg a kisasszony előtt. Kézfogásra számít, esetleg a fejecskeje megsimogatására. Ez különösen jól jönne, mert az édesanyja már két éve nem él. Várakozva próbálja kitalálni, hogy a titokzatosan hátrattett kisasszonyi kezek melyike rejti a cukrot. A jobb kéz kerül elő előbb. Benne a nádpálca. Tágul a kör, a pálca lecsap. Nem szidják, hang nélkül osztja ki az ütlegetet.

A történet csak ennyi; nincs tanulság, csak egy érzés, valahányszor templom előtt megy el az ember: tornyán ott ül egy kisfiú, öleli a keresztet, és a sapkáját lengeti. Ő volt a nagyapám...

OTTHON

Péter snájdigsága most jól jön majd. Haza kell menni anélkül, hogy aznap másnaposságát szaggató, magas hangon szidalmaznák imbolygó állapota miatt. És valóban: a támadás elmarad, a feje szaggat, de lassan magához téríti a feladat. Este vacsoravendégek jönnek, és ő főz. Olyan szinten utálja hirte-

len a meghívottakat – mit meghívottakat, az egész emberiséget –, hogy eljátszik egy gondolattal. Kiséttél az erdőbe, szed egy pár galócát, rittyent egy gombapaprikást, s ő maga majd elégedett undorral szemléli a hányás-fesztivált, miközben vacsora gyanánt zsíros kenyeret majszol. A képzelgés ki is söpörte fejből a mérget, füttyörészve guggolt a hűtő előtt, aztán már köténnyel a derekán alkotott, akár egy, a kor követelményének behódolt művész. Később megadóan ült a vacsoraasztalnál. Felszolgálni már nem neki kellett. Felesége, az állandóan megcsalt szőke asszony gondtalanul csevegvé hozta „a hideget és meleget”, s nagylelkűen hagyta, hogy a vendégek a konyhaművészetét dicsérik. Hallgatólagos, játékos rítus volt ez havonta egyszer: mindenki tudta, hogy második Péter érdeme a vacsora, de sem az alkotó, sem a potyázó nem kívánt színt vallani.

Második Péter felesége nagy politikusnak számított, ami a házasságot illeti. Megtartotta, sőt évről évre elvárásolta csapodár férjét, karöltve haladt „a jut is, marad is” elvével. És tényleg jutott: jó kis csapatot alkottak ketten, amelyhez az évek folyamán két gyerek csatlakozott. Ott poroszkáltak körülöttük, követték a szülőket – tisztos távolságból: Zalán és Emma.

A BORBÉLY HÁZHOZ JÖN

Zalán a háta mögött elegendő elrettentő példát kapott a női nem hajkurázsását illetően. Egyetlen barátnője mellett szenvedélye az állatok felé fordult. Mindent szeretett: a bodobácsot, a kutyát, a lovat és a lepkét. Tudta, hogy Párizsban az Orsay pályaudvaron verebek várják a vonatokat, hogy leszedhesék a mozdony fém orrára rásült rovarokat. Tudta, hogy Petaludész Görögországban van, hogy ez a pillangók völgye, ahol a faóriások minden négyzetcentiméterét alvó pillangók lepik el, s a milliányi kis lény a sípszóra felriad, felhőként száll az ember feje fölé, majd barna és korál színét ismét elrejt, mert ha nem szól a síp, szárnyát összecukja, hogy megzavart álmát folytassa, amíg ismét meg nem szólal a fütty. Zalán állatok iránti rajongása igazmondó természettel párosult. Már kiskorában tudvalevő volt, hogy ő lesz a Mindent Mindig Megmondó Ember. Íme, az igazság bajnokáról szóló legkorábbi történet.

Apja elfoglaltságának és népszerűségének bizonyítékaként elmondhatjuk, hogy havonta egyszer a borbély házhoz jött. A tevékenység szertartássá nőtte ki magát. A hajvágó nem volt hivatásos borbély, hanem egy éltes munkatárs, aki bedöcögött vasárnap délelőtt, szuszogott, kitekergette a Rongyot, arra pakolt borotvát, ecsetet, szappant, vegyi fegyvernek is beillő kölnit, s a csa-

lád, aki tudta, hogy most mi következik, pucolt. Félbehagyva a vasárnapi ebédfőzést, könnyedén csivitelve tovalibbentek a nők, s még hallható volt az údén utánuk úszó mondat: Legfeljebb ma háromkor eszünk.

A két fickó előkészült. Lassú mozdulatok, mély hangú férficsevegés, politika és aszály, reuma és sport, majd lassú visszapakolása az első felvonás kellékeinek. Második Péter leírhatatlanul büdös fejjel, megcsappant fürtökkel, megadóan várta a második felvonást. Miután a pengét és habot, kölnit és az esetet elnyelte az aktatáska, előkerült a Notesz. Végre leül a mi Figarónk, fájós lábát masszírozza, édesen mosolyog és lapoz a noteszben.

Az apa felkészül. Péterke! – becéz a hajvágó. Vannak új szavak. Például itt van a szélhárfa. Vagy mondjuk, más szóval, költőien a lett. A Rövid Hajú Ember diktál, a fickó ír, szálkás betűi sose fogynak el – ezt az időnként visszaszivárgó nők egyik aktuális felderítője állapítja meg, miközben visszavonul a kertbe. A keresztrejtvény titkait rejtő notesz még mindig nyitva, emberünk újabb kérdéssel rukkol elő, a csajok szerint pedig négykor lesz ebéd. És akkor színre lép a hároméves, és egy időre megoldja a vasárnapi problémát. Elengedi a kertben tétlenkedő nők kezét, bejön Kisterpeszben megáll a rejtvényfejtő bajnok előtt, és felteszi a kérdést: Te, Endru! Miért zavarsz te minket minden vasárnap ilyen sokáig? A lányok nem tudnak főzni, te meg csak ülsz, ülsz... Endru (nem pont így hívják, a gyermek szólítja így általában) arcán még ott a mosoly, a noteszt lassan becsukja, heherészik egy percet, majd röviden búcsúzik. S hogy a barátság látszatát fenntartsa, parolázik a gyerekekkel is. A fiúcska részéről nincs harag, a kapuig kíséri, sokáig integet a borbély hátának. Endre pedig havonta egyszer továbbra is jön, nyír és borotvál, csevegnek brummogó férfihangon: politika aszály, reuma és sport. A második felvonás elmaradt. Ebéd pont délben.

EMMA

Ha a felnőtt Zalán lába kisterpeszt formázott, a család tudta, hogy itt az igazság pillanata, s már előre röstelkedve készült fel a kíméletlen számonkérésre. Emma bátyjának pont az ellentéte. Apja könnyelműsége és anyja derűs simulékonysága jól érvényesült zöldszeműsége mellett. Szőke haja az ártatlanság benyomását keltette, de rövid időn belül mindenki megtudta, hogy nagy játékos. Igazi életművész, apját-anyját, összes rokonát és nem rokonát ujjá köré csavarta, így fiatalága ellenére – huszonhét éves – háza gyorsabban épült fel, mint ahogy a fű kinő. És bár a város, ahol élt, bűzlött

a rosszindulattól, ott sose bántották: az a fajta tehetség, amit örökölt, nagy-szerű lehetőségeket kínált neki az életben. Ért a borokhoz, fiatal mérnök-ként lebzsel, de céltudatosan készül a valódi pálya valódi feladataira: nem tétlenkedő típus. Az emberek behódoltak neki, s bár egy idő után mindenki rájött, hogy nem lenne szégyen kihátrálni mögüle, valahogy mindenki a sleppje marad. Szép – mondták. Ügyes – így mások. És úgy tűnik, ennyi elég is ahhoz, hogy a siker másodpercre se pártoljon el mellőle. Pedig Emmának voltak gyarlóságai. Például: szíve szerint annyit evett volna, mint egy ló. Olykor meg is tette, mert mohósága a birtoklás iránt itt tört rá leggyakrabban. Ezt a titkát sem ismerték, mert úgy tudott színlelni, mint senki más. Ott még nem tartott, hogy egy-egy zabálás után ujjával a torkát csiklandozza. Alakja nádszálkacsú, bár válla már árulkodóan gömbölyű. Mégse féltük Emmát. Valamit majd csak feltalál a széépészeti iparág, mire szüksége lenne a gyorssegélyre – legalábbis ezzel vigasztalta apai nagyanya, aki sejthetett valamit unokája mohóságáról.

KERINGÉS

Péter gyomra tudomásul vette, hogy a gépen felszolgált tea rossz. De kárpótolta mindezért a stewardess rövid szoknyája. Egyedül ő fordult utána, amint az ülések között billegett. A látvány csak azért nem nyűgözte le teljesen, mert fájt a lába. Időzónákon küzdötte magát át a gép, Péter lábában pedig apró röggé állt össze egy csepp vér, de a várákozás, amely átjárta lelkét, elterelte figyelmét a fájdalomról. A bátyjához készült egy másik kontinensre, és mivel évente meglátogatta, tudta előre, milyen élmények várják. Sándor rég hazát váltott, s miközben a világban kószált, rájött, hogy a magafajta embertípusnak kár lenne valahol tartósan letelepedni. Igazi világpolgár volt: nem sírt a himnusz hallatán, szerette az embereket feltétel nélkül, és zavarta, ha valahol a szolidaritás hiányát tapasztalta. Péter rajongott érte, irigyelte nomád hajlamát, és most térdhajlatát dörzsölgetve leszállásra készülődött. Három hetet tervezett bátyja jelenlegi hazájában tölteni, de a számára oly kedves arcot csak egy másodpercre látta, mert a gépen kialakult kis thrombus elérte a szívét.

Péter halála váratlanul érte a családot, az ismerősöket, tulajdonképpen a várost is. Barbara kelleetlenül húzta ki férje íróasztalának fiókját. Sose kutakodott benne, mert nem akarta tönkretenni saját hangulatát, amennyiben olyasmire bukkanna, amit nem az ő szemének és szívének szántak. Utálta

ezt a mostani mozdulatot, szíve szerint másra bízta volna a férje fiókjának átvizsgálását, de életében annyi mindent bliccelt már el, hogy most az egyszerű eleget kívánt tenni egy számára kellemetlen feladatnak. A fiókban nem volt idegen női hajtincs, sem szerelmes üzenetek, de még pucér nők fényképei sem. Tulajdonképpen semmi kompromittáló, semmi kínos relikvia. Barbara sírt. Hálából sírt, mert a tisztességes tartalmú íróasztal üzenete az volt, hogy édes, zöld szemű férje mégiscsak az övé volt, s a kétes hűségnek ez a megnyilvánulása most érezte igazán, hogy mekkora veszteség érte. Ezen a délutánon sima arca összegyűrődött, repkedő, szőke haja csapzottan lapult a fejéhez, félhangosan lekurvázta a halált, mert valahol ezt olvasta, és ennél odaillőbb jelzöt hirtelen nem talált. Hálás volt Emma kisírt szeméért is. Tudta, hogy lánya szívében kevés hely van a részvétnek, hogy krízishelyzetekben sem sír, így férje nevében is megtisztelve érezte magát az elgyengülés láttán. Zalán tombolt. Igazságérzete visszaváltoztatta kisfiúvá, ám a baj ott volt, hogy nem lehetett senkit felelősségre vonni. A Kaszás nem jelent meg részvétet nyilvánítani, így nem maradt más hátra, mint ökölrel ráverni az erkélyajtó üvegére. Érdekes módon nem sérült meg. Pattanva esett nagyobb darabokra az üveg, s tenyere alól riadtan rebbent tova egy apró lepke, amely abban a reményben telepedhetett az erkélyajtó kellemesen langyos üvegére, hogy a délután utolsó melege a nyár illúziójával ajándékozza meg. Ha ugyan egy lepke képes ilyen gonolatokra. Szeme a lepke röptét követte, s eszébe jutott egy lepke – és macskakaland, és mivel Boriska nevű macskájukat annyira szerette apja, úgy döntött, hogy megírja élete első történetét, minden gyászos felhang nélkül, nekrológ gyanánt, Apunak, szeretettel címmel. Íme, a történet.

BORISKA

A kert kénytelen volt tudomásul venni, hogy egy furcsa természeti csapás költözött felségterületére. Az illető külső jegyei akár szokványosak is lehetnének: fekete-fehér plüsskabát, rózsaszín talpak, pici orr. Csakhogy a füle minden várakozást felülmúlt. A nem is olyan rég aránytalanul apró háromszögek birtokba vették a fejet. A bájos pofácska báját veszítve csibészes kifejezést öltött, eleget téve a fül követelésének. Szeme sárgára váltott, körmei megkarmosodtak. A kert lapított. A százsorszép megadóan túrte, hogy naponta ezerszer megkóstolják és kiköpjék. Ám a hangyák iszkoltak. A hangya rossz ízű. Boriska, a macskalány ezt nem tudta. Mondjuk

Ő sem kedvelte az ízüket, de belenyugodni nem volt képes: mindig újra és újra szájába vette, benyálazta, olykor megropogtatta őket, végül kiköpte a meggyötört szorgoskát, s érdeklődve figyelte, hogy túlélte-e az illető a nyálfürdőt. Ha a hangya még bírta szusszal és futni próbált, rosszul tette. Bori érdeklődése újraéledt, s ugyanazt a hangyácskát újra megkóstolta, aki ekkor már feladta. Hanem a lepkék! Már reggel elindulnak, ott ingerlik az ember macskáját, hogy rugólabát növelessen, és egészen komolyan vegye a rovarúzést, mert lepkét kergetni nem játék. És nem is egy akkora falat, hogy érdemes lenne delejes röptét követni. De mégis: át a szomszéd kertjébe, ki a boltajtóig, rá a kuka fedelére, fel a fészertetőre és a barackfa a legvékonyabb ágára. Majd ha a nyomorult pillangó végre este aludni térne a szoba ablakának függönyén abban a reményben, hogy most pihentetheti még mindig gyönyörű szárnyait, akkor nem ismeri a mi Boriskánkat. Pille jön, leereszkedik a függöny legmagasabb tartományában, esküszöm, hal-lom, ahogy sóhajt. Szárnyait igazgatja, akár valami szoknyát. A tévé diszkrétén világít, az anyamacska turbékolóval invitálja macskagyerekét a szőnyeg közepére. A kicsi lány pillanatra sem téveszti szeme elől a lepkét. Pontosan tudja, hogy hol tanyázik. Anyjára nem hallgat, szemét homloká-ra tolja, lábát most alakítja át rugóvá. Nincs idő közbelépni, pedig látjuk a történet végét. Bori ugrik, a függöny pedig hófehér arccal, ájultan omlik a padlóra, mert a függönyrúd már akkor háromfelé tört ijedtében, amikor a macskában épp csak megérett a szándék. Az ablak alatt álló nagy testű mécses üvöltve elgurul ennyi agresszió láttán, épphogy megússza, s Bori maga is kereket old. Istenem, de hova lett a lepke? Azóta se láttuk. Vagy mégis? Apa, a lepke visszajött.

Emlékszem, amikor Bori meghalt, a gyerekek sírtak. S még majdnem Emma is. Apa, te minden bizonytal tudtad, hogy a munka enyhít a fájdalom, ezért mondtad, hogy eltemetjük a kertben. A ceremónia felszárította a gyerekek könnyeit, hiába próbálta sírásra bírni őket a szomszéd néni, aki gyászos hangon közölte, hogy a cica már odafent van. Emma szigorúan pillantott át a kerítésen: A mennyország az embereké.

Apa, te, aki sose voltál vallásos, a fejüket kapkodó gyerekekre kacsintottál, és stikában felmutattál a felhőkre, mert utáltad a konfliktusokat. Apa, hol van Bori? Te látod őt?